

Журнал включено до переліку
наукових фахових видань
постановою Президії ВАК України
від 08.06.2005 р. № 2-05/5
від 08.07.2009 р. № 1-05/3

ЗАСНОВАНИЙ
у жовтні 2004 року

Виходить 3 рази на рік

СВІДОЦТВО
про державну реєстрацію
Серія KB № 8325
від 20.01.2004 року

РЕКОМЕНДОВАНО
до друку
Вченою радою
Академії адвокатури України
30.10.2012 р. протокол № 2.

Засновник і видавець
АКАДЕМІЯ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ

Адреса редакції:
02032, м. Київ,
бульвар Тараса Шевченка, 27.
Тел.: (044) 246-57-88, 246-57-40.

Вісник Академії адвокатури України. — К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2012. — число 3(25).

Видання висвітлює питання, пов'язані з побудовою демократичної правової держави, проведенням правової реформи, розвитком різних галузей права, наукові та практичні проблеми юриспруденції, наукові дискусії з проблем права.

Журнал розрахований на наукових та практичних працівників, викладачів вищої школи, аспірантів та студентів юридичних вищих навчальних закладів.

Редколегія «Вісника Академії адвокатури України»

Гончаренко В.Г. — д-р юр. наук, проф., академік
НАПрНУ (голова редколегії)

Курдюков В.В. — канд. юр. наук (заст. голови
редколегії)

Громова М.С. — канд. юр. наук (вчений секретар
редколегії)

Антонюк Н.М. — канд. пед. наук, доц.

Бояров В.І. — канд. юр. наук, доц.

Варфоломєєва Т.В. — д-р юр. наук, чл.-кор.
НАПрНУ

Воронова Л.К. — д-р юр. наук, проф., академік
НАПрНУ

Гончаренко С.В. — канд. юр. наук, доц.

Дзера О.В. — д-р юр. наук, проф., чл.-кор.
НАПрНУ

Ковтун О.М. — канд. юр. наук, доц.

Конончук Т.І. — канд. філол. наук, доц.

Костенко О.Б. — канд. юр. наук, доц.

Кузнєцова Н.С. — д-р юр. наук, проф., академік
НАПрНУ

Мироненко Н.М. — д-р юр. наук, проф.,
чл.-кор. НАПрНУ

Мількова К.В. — відповідальний координатор
роботи в редколегії

Нор В.Т. — д-р юр. наук, проф., академік
НАПрНУ

Пацурківський П. С. — д-р юр. наук, проф.

Ромовська З.В. — канд. юр. наук, проф.

Фалалєєва Л.Г. — канд. юр. наук, доц.

Фесенко Є.В. — д-р юр. наук, проф.

Чубарєв В.Л. — д-р юр. наук, проф.

Шумило М.Є. — д-р юр. наук, проф.

Підписано до друку 31.10. 2012. Формат 70х100/16. Папір офсетний. Офсетний друк.
Умов.-друку.арк. 21,38. Обл.-вид. арк. 21,40. Тираж 150 пр. Замовлення 306. Ціна договірна.

Набір та верстка виконані у видавничому центрі Академії адвокатури України.

02032, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 27.

Адреса редакції: 02032, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 27.

Тел.: (044) 246-57-88, 246-57-40.

Друк ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф»».

16600, Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Шевченка, 109 А.

ЗМІСТ

<i>ЄРМОЛЕНКО Д.О.</i> Основні внутрішні фактори формування правосвідомості молоді	7
<i>КУДІН С.В.</i> Епістемологічні аспекти порівняльної історії права у працях М.Ф. Владимирського-Буданова	13
<i>ІВАНОВА О.І.</i> Юридична відповідальність як різновид соціальної відповідальності	21
<i>ДЕЛЯ Ю.В.</i> Окремі питання методології дослідження проблем правотворчості суб'єктів місцевого самоврядування в Україні	27
<i>ТУРЧИН-КУКАРІНА І.В.</i> Цивільно-процесуальне оціночне поняття «загальновідомі обставини» та його судове застосування	35
<i>ЗЕЛЕНЯК Е.С.</i> Правове регулювання оцінки доказів у цивільному процесі	42
<i>ЧЕРНЕГА В.М.</i> Поняття та значення морально-правових принципів у системі принципів сімейного права	47
<i>ЧУЧКОВА Н.О.</i> Консул як суб'єкт захисту прав, свобод та інтересів іноземних осіб у цивільному процесі України	52
<i>ПРОКОПАНИЧ Г.К.</i> Сучасні проблеми використання спеціальних знань в господарському процесі України	60
<i>ФЕДОРИШИН О.О.</i> Особливості розвитку поняття облігацій юридичних осіб	66
<i>МОСЬОНДЗ С.О.</i> Підготовка професійних кадрів як умова успішної реалізації державної політики у сфері науки	73
<i>ЛЯШУК Р.М.</i> Загально-правові засади діяльності відділів прикордонної служби	77
<i>МАКАРОВА О.В.</i> Правові основи регулювання правової освіти в Україні	83
<i>КОСТЮЧЕНКО О.А.</i> До питання формування національного спортивного законодавства	90
<i>КРУПКО М.О.</i> Нормативно-правові засади дисципліни водіїв та пішоходів в Україні	95
<i>ФЕСЕНКО С.І.</i> Обмеження права і свободи особи на фізичну (тілесну) недоторканність при проведенні експертизи у судових справах з визначення спірного батьківства (материнства), підміни дітей	101
<i>ВЕРЕЩА Р.В., СУЛИМ Л.Л.</i> Зміст та значення психологічної теорії вини в кримінальному праві	107

ГАВРИЛОВА К.Ю.

Відмежування порушення правил поведінки з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами від суміжних складів злочинів.....	113
--	-----

КУРДЮКОВ В.В.

Історичний екскурс до норм законодавства щодо обов'язкового призначення судової експертизи у кримінальному процесі України.....	119
---	-----

ЛЕГКИХ К.В.

Катування: чи є зміни на краще у зв'язку з прийняттям нового КПК України.....	120
---	-----

СУКАЧ І.

Підтримання державного обвинувачення прокурором у злочинах, вчинених в сфері оподаткування.....	132
---	-----

ЦІРАТ Г.В.

Конвенція про загальні ризики 2009 року.....	137
--	-----

ХМЕЛЕВСЬКА Н.В.

Розмежування понять «правова допомога» та «юридична допомога» як основа цілісної системи правової допомоги.....	143
---	-----

ШАЛАГІНОВА А.В.

Міжнародні стандарти судового захисту прав працівників ОВС.....	150
---	-----

СТУДЕНТСЬКЕ НАУКОВЕ ЖИТТЯ*ШПАЧУК А.О.*

Евтаназія: правові та етичні аспекти.....	159
---	-----

СТУДЕНТСЬКА ТВОРЧІСТЬ*БАГМЕТ М.І.*

Право як предмет культурології (есе).....	164
---	-----

**ТЕЗИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО НА ПРАЦЮ:
ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ТА СУДОВИЙ ЗАХИСТ»**

ВИШНОВЕЦЬКА С.В.

Методологічні проблеми забезпечення права на працю.....	166
---	-----

ВАСИЛЬКІВСЬКА І.П.

Використання дитячої праці: кримінально-правовий аспект.....	168
--	-----

ПУСТОВІТ Ж.М.

Поняття, зміст та гарантії реалізації права на працю в Україні.....	171
---	-----

ОНІЩЕНКО О.В.

Персональні дані працівників: деякі особливості використання.....	173
---	-----

ПРИПІХАН І.І.

Право працівника на повагу його гідності і честі.....	175
---	-----

ПІДПАЛИЙ В.Л.

Випадок з практики.....	177
-------------------------	-----

ДАРАГАНОВА Н.В.

Питання застосування в Україні медіації як альтернативного способу вирішення індивідуальних трудових спорів.....	178
--	-----

<i>КОВАЛЬЧУК Я.В.</i>	
Соціально-економічна сутність права на працю	181
<i>СНІГУР І.Й.</i>	
До питання про обмеження наукової та викладацької діяльності державних службовців	183
<i>ВЕРЕЩА Р.В.</i>	
Кримінально-правове значення окремих положень Конституції України	186
<i>ГОЛОВЧЕНКО О.В.</i>	
Конституційно-правові засади права на безпечні і здорові умови праці	189
<i>ПЕТЛЮК Ю.С.</i>	
Дисциплінарна відповідальність за екологічні правопорушення: окремі правові аспекти	192
<i>КОРОЛЕНКО В.</i>	
Уніфікація і диференціація судових форм захисту права на працю в контексті вимог Європейської конвенції з прав людини	194
<i>СЕВРУК О.</i>	
Проблемні питання визначення підстав звернення прокурора до суду за захистом права громадян на оплату праці у наказному провадженні	196
<i>ДУБЧАК Н.С.</i>	
Класифікація юридичних клінік: загальнотеоретичний аналіз	198
<i>ВОРОНЕЦЬКА І.Я.</i>	
Юридичні гарантії працевлаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	200
<i>БІЛИК Л.Д.</i>	
Деякі питання виконання рішень в індивідуальних трудових спорах	202
<i>ШЕМЕЛИНЕЦЬ І.І.</i>	
Удосконалення юридичної відповідальності за порушення трудового законодавства	206
<i>НОВОСЕЛЬСЬКА І.В.</i>	
Теоретико-правові питання визначення трудової відповідальності як виду юридичної відповідальності за порушення зобов'язань, передбачених трудовим договором	209
<i>ГУБАНЬ Р.В.</i>	
Поняття «аморального проступку» та «працівника, який виконує виховні функції» при розірванні трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу	213
<i>ІРХА Ю.Б.</i>	
Акція соціального протесту як можлива умова екстремістської діяльності	216
<i>КОВТУН О.М.</i>	
Місце і роль дисциплінарної відповідальності в системі юридичної відповідальності за порушення законодавства про природно-заповідний фонд України	219
<i>КУЯН І.А.</i>	
До питання про право на страйк як форму прояву народного суверенітету	221
<i>НЕЦЬКА Л.С., БОРЖЕМСЬКА О.М.</i>	
Договір про створення виконання малолітніми та неповнолітніми особами: трудовий чи цивільно-правовий?	224

НОВАК Т.С.

До питання забезпечення права на охорону праці у сільському господарстві 228

СМОКОВИЧ М.І.

Вибори як спосіб заміщення посад в органах місцевого самоврядування 230

*НЕЦЬКА Л.*Про відповідальність власника підприємства, установи, організації
за порушення законодавства про оплату праці 233*СЕВРЮКОВ В.В.*

До питання про оплату праці в Україні 235

ТУРСЬКИЙ В.М.

Конституційне право інвалідів на працю в Україні 237

ТЕЗИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ: «СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СІМЕЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА»

*РОМОВСЬКА З.В.*Сімейний кодекс України є взірцем ушляхетнення законодавчого
регулювання сімейних відносин 241*МАТЕЕВА Е.*

Договорний режим имущества супругов в Республике Болгария 243

БІЛИК Л.Д.

Стабільність сімейного законодавства 248

*ДУБЧАК Л.С.*Участь адвоката у наданні правової допомоги у справах про встановлення
режиму окремого проживання подружжя 251*ЄВКО В.Ю.*

Співвідношення поняття «дитина» за цивільним та сімейним правом України 253

*ЛПІАК Г.М.*Рецепція Австрійського цивільного кодексу 1811 р. в чинному Сімейному
кодексі України 255*СВІЖА О.О.*Система видів улаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених
батьківського піклування 257*ЯВОР О.А.*Загальні засади регулювання сімейних відносин: традиційний
та сучасний підходи 258*ДЕМИДЕНКО К.С.*

Правосуб'єктність дитини як учасника сімейних правовідносин 261

Вимоги до оформлення наукових статей, що подаються
до «Вісника Академії адвокатури України» 263

Для працівника, якого поновили на роботі, теж найважливіші юридичні наслідки такого рішення, а саме, видача відповідного наказу або розпорядження власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом, а також виплата заробітної плати за час вимушеного прогулу. Далі на підставі виданого роботодавцем наказу або розпорядження поновлений працівник приступає до виконання своїх трудових обов'язків і отримує за це заробітну плату.

Але, якщо роботодавець не допускає такого працівника до виконання своїх трудових обов'язків, працівник вже не в змозі звернутися до державного виконавця по допомогу. Таким чином, йому створюють такі умови, що змушують працівника звільнитися, або він знову буде змушений звертатися до суду за захистом своїх прав.

Список використаної літератури:

1. *Заворотько П.П.* Процессуальные гарантии исполнения судебного решения / П.П. Заворотько. – М.:Юрид. лит., 1974.

2. *Луспеник Дмитро* Судовий контроль за виконанням судових рішень. Розгляд скарг на дії державного виконавця [Електронний

ресурс] / Д. Луспеник // Юридичний журнал. – 2006. – № 1. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2098>

3. *Кодекс законів про працю* від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

4. *Про виконання судових рішень:* Закон України від 21.04.1999 № 606-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/606-14>

5. *Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність органів і посадових осіб державної виконавчої служби та звернень учасників виконавчого провадження:* Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-03>

6. *Про практику розгляду судами трудових спорів:* Постанова Пленуму Верховного Суду від 06.11.1992 № 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92>

7. *Про судовий збір:* Закон України від 08.07.2011 р., № 3674. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

І.І. ШЕМЕЛИНЕЦЬ,

кандидат юридичних наук

(Національний університет ДПС України)

УДОСКОНАЛЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Останнім часом в Україні все більше і більше говорять про реформування трудового законодавства. Наявна система захисту порушеного права працівника на гідні умови праці та і в цілому права на працю є такою, що не відповідає сучасним потребам і не може достатньою мірою гарантувати вико-

нання та забезпечення конституційних прав громадянам. До такого висновку прийшли експерти Міжнародного центру перспективних досліджень, які вказують, що причиною порушень трудових прав є формальна відповідальність роботодавців, яка має наслідком незахищеність прав найманих працівників

і поширеність їх порушень, зокрема щодо умов і безпеки праці, гендерної рівності, дитячої та примусової праці [1].

Протягом 2011 року було проведено моніторинг дотримання законодавства про працю на 34271 підприємствах, установах та організаціях. У ході проведених перевірок виявлено 141545 порушень трудового законодавства. Найчастіше порушуються законодавчі норми щодо оплати праці, робочого часу і часу відпочинку, укладання і виконання трудових договорів та правила ведення трудових книжок. Найбільша частка цих порушень припадає на організації та установи приватної форми власності, а за видами діяльності – на підприємства оптової та роздрібної торгівлі та підприємства обробної промисловості.

Проблеми захисту трудових прав працівників переважно останнім часом знаходяться в центрі уваги науковців – фахівців у галузі трудового права. Зокрема ці питання досліджували у своїх роботах В.Я. Бурак, І.М. Ваганова, Н.Д. Гетьманцева, А.О. Замченко, М.І. Іншин, Т.Г. Маркіна, П.Д. Пилипенко, Р.С. Харчук, Н.М. Хуторян, В.І. Щербина та багато інших. Проте у їхніх роботах захист трудових прав розглядається в загальному, висвітлюються його форми, способи та засоби. Детального ж наукового аналізу окремих способів та елементів захисту трудових прав не проводиться або проводиться в незначному обсязі.

У науці трудового права склалося двояке розуміння захисту трудових прав. Більшість науковців розуміє захист трудових прав лише як вчинення дій із відновлення порушеного права способом, який передбачається нормативно-правовими актами [2, 181; 3, 97]. Проте І.В. Лагутіна, розглядаючи поняття захисту трудових прав у вузькому значенні, зазначає, що захист трудових прав це забезпечення дотримання трудових прав, попередження і профілактика їх порушень, реальне поновлення незаконно порушених прав і встановлення трудовим законодавством та діями відповідних органів реальної ефективної відповідальності роботодавців за порушення трудових прав працівників [4, 24].

Розглядаючи форми захисту трудових прав, Н.Д. Гетьманцева наголошує, що окремою формою захисту є звернення до інспекції або органу, який уповноважений здій-

снювати нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю [5, 42].

Міністерство соціальної політики України разом з Державною інспекцією з питань праці розробили пакет законів, спрямованих на детінізацію трудових відносин, які повинні, на думку авторів, вирішити проблемні питання, пов'язані із захистом трудових прав [6].

Запропонований пакет складається із проєктів чотирьох законів: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо мінімальних розмірів оплати праці та гарантій їх забезпечення), «Про відповідальність підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, фізичних осіб-підприємців та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності і самозайнятих осіб, які використовують найману працю», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про працю)» та «Про внесення змін до Податкового кодексу України». Усі ці законопроекти, спрямовані на детінізацію трудових правовідносин шляхом підвищення ефективності юридичної відповідальності.

Слід зосередити увагу на певних недоліках цих законопроектів.

Найбільш дискусійним із чотирьох, мабуть, є законопроект «Про відповідальність підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, фізичних осіб-підприємців та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності і самозайнятих осіб, які використовують найману працю», оскільки ним передбачається встановлення окремого виду юридичної відповідальності за порушення законодавства про працю. Зокрема в ньому пропонується встановити відповідальність у вигляді штрафу за неоформлення трудових відносин у разі фактичного допуску працівника до роботи, допуск працівника-іноземця до роботи без дозволу з працевлаштування, за нарахування та виплату заробітної плати в розмірі, нижчому від встановленого законом розміру мінімальної заробітної плати за виконану працівником місячну чи погодинну норму праці (обсяг робіт) та невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади з питань нагляду та контролю за дотриманням законодавства про

працю та його територіальних органів щодо усунення порушень або створення перешкод для встановлення факту неоформлення трудових відносин у разі фактичного допуску працівника до роботи, допуск працівника-іноземця до роботи без дозволу з працевлаштування.

Слід відмітити, що відповідальність за ці правопорушення сьогодні встановлена, але регулюється різними нормативно-правовими актами. Так, зокрема за порушення порядку працевлаштування іноземців та осіб без громадянства передбачена відповідальність і ст. 203 та 204 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а також ст. 5 Закону України «Про зайнятість населення». За виплату заробітної плати не в повному обсязі передбачена статтею 41 КУпАП адміністративна відповідальність, за безпідставну не виплату заробітної плати – кримінальна відповідальність, передбачена ст. 175 Кримінального кодексу України (далі – ККУ). Статтею 188-6 КУпАП встановлена відповідальність за невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади з питань нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю.

Відмінність між зазначеними статтями ККУ, КУпАП та положеннями проекту лише в суб'єктах та санкціях. Законопроектом пропонується накладати таку відповідальність на підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, фізичних осіб-підприємців та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності і самозайняті особи, які використовують найману працю, натомість і ККУ і КУпАП суб'єктом правопорушення визнають лише фізичну особу. Цікавим є також і те, що цей законопроект не передбачає прикінцевих положень, в яких би йшла мова про внесення змін до нормативно-правових актів.

Таким чином, у випадку прийняття цього законопроекту виникне специфічний вид відповідальності юридичних осіб. Існування відповідальності юридичних осіб сьогодні уже не перебуває у полі наукових дискусій, оскільки сам факт можливості існування такої відповідальності поза межами адміністративної чи кримінальної уже санкціонований державою в нормативному порядку.

Періодично приймаються закони, які передбачають таку відповідальність, і досить часто вона діє паралельно із адміністративною чи кримінальною. Прийняття законопроекту «Про відповідальність підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, фізичних осіб – підприємців та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності і самозайнятих осіб, які використовують найману працю» не тільки не вирішить проблеми, а ще більше її заплутає.

Ще більш неоднозначними і незрозумілими є норми законопроекту про те, хто і в якому порядку застосовуватиме відповідальність. Передбачається, що цим буде займатися орган виконавчої влади з питань нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю. Але тоді необхідно вносити зміни у положення про Державну інспекцію України з питань праці, яка сьогодні є органом нагляду і контролю у сфері трудових правовідносин і фіксує порушення законодавства шляхом складання протоколу про адміністративні правопорушення. Законопроектом пропонується, що складати протоколи про порушення законодавства про працю та виносити постанови матиме право якраз орган нагляду і контролю, хоча сьогодні у справах про адміністративні правопорушення він лише складає протоколи, а постанови виносить суд.

Таким чином, детальний аналіз пакету законопроектів, спрямованих на удосконалення юридичної відповідальності за порушення трудового законодавства, свідчить про те, що прийняття їх у такому вигляді юридичну відповідальність не покращить. Те саме можна сказати про детінізацію трудових правовідносин. Лише посилення та урізноманітнення юридичної відповідальності проблему детінізації трудових правовідносин вирішити не може. Це має бути комплексний підхід, який повинен базуватися на удосконаленні не лише деліктного, але і податкового, трудового та цивільного галузей права.

Список використаних джерел:

1. *Реформа трудового законодавства*: Міжнародний центр перспективних досліджень. – Київ, 2011. – 18 с.
2. *Буряк В.Я.* До поняття правового захисту трудових прав працівників / В.Я. Буряк